

ДЖ. НАЙТ ПРО СОВІТЬСКУ РОСІЮ.

Повернувши з Росії, з міжнародного конгресу Червоного Ітернаціоналу Професійних Союзів в Москві, тов. Дж. Найт промовляв в Вінніпегу на двох масових робітничих мітингах. Перший його публічний виступ був в Ідустриальній Бюро.

Свою промову т. Дж. Найт розпочав такими словами:

"Преса і інші вороги крахають над Росією. Нехай собі крахають. Робітники Вінніпегу! Я кажу вам як той, що знає, як один з вас, — і се не є пустим звуком, — що нема капіталістичної сили, яка змогла би силою зруйнувати соціалістичний режим в Росії".

Але перше чим говорить про положення в Росії, т. Найт сказав дещо зі своєї подорожі.

Він вніхав з Нью Йорку в товаристві російських і латишських реємігрантів. По приїзді до Копенгаги вони стрінулися з "капіталістичною пропагандою". Коли реємігранти пересідали на корабель, що відходив до Лібава, до них прийшов добре одитий панок і почав говорити про страшне положення в Росії, називаючи більшовиків розбійниками, які навіть "убили його брата". На всі його слова реємігранти відповіли, що жалують, що більшовики і його не убивали.

Народні маси балтійських провінцій симпатизують з Росією і їх очі звернені на Москву, але всюди там снують ся капіталістичні агенти, які роблять свою чорну роботу. Пограниччя з Росією міста прибалтійських країв є під контролем агітаторів представників і полюблені в них застрашано.

Одно, що найбільше впадає в очі в прибалтійських краях, се відсутність молодих людей. Вся молодь забрана до армії, що находить ся під контролем агітаторів. Армію свою утримують зі страху перед революцією, а також на страху страйків. Діти в тих краях в страшнім положенні. Довгі ряди голондних маленьких дітей стоять перед будинком Американської Помочі, чекаючи на тарілку рідецької зупи, тоді як в тім самім місті в готелю "Петроград" пани з великими животами лють дорогі вина і їдять дорогі обіди.

В Лібаві, розказує т. Найт, з ним став ся такий випадок. До него підійшов 14-літній хлопчик з газетамі і запитав, чи він не хоче газети. Коли Найт відповів, що не може тих газет читати, тоді той хлопчик сказав: "Можете ти хочеш дівчинку? Гарна дівчинка і дешево", — говорив хлопчик, показуючи на проходивших мимо двох дівчат-підруствів. До того їх гонить голод і те страшне економічне положення, яке панує в прибалтійських краях, котрі є під "благословенною" протекцією агітаторів.

Сті краї не представляють жадної небезпеки для Сов. Росії, тому, що симпатії населення є по стороні Соціалізму. В пограничних містах повно дектективів, шпівонів, пикі котрих виглядають ізза кожного вулка.

Переїхавши російськ-латвійську границю, зразу помічається ся зміна. Іхавші реємігранти почали співати "Ітернаціонал". Потім переповнений кожний цаль місяця занятій. Перші відділи червоної армії зробили на Найта дуже сильне вражіння. "Кожний поодинокий жовітр червоної армії почував себе генералом. Кожний жовітр дисциплінований і повинув ся дисципліні, тому, що знає, чому він є в червоній армії. Всі жовітри інтелігентні і образовані. Я пізнав, що се не тільки армія, але що се армія образована".

В половині дороги до Москви з Найтом і його американським компаніоном стала ся така маленька цікава пригода: На одній із невеличких стайцій вони вийшли з вагона, щоб пройти ся. Кругом потягу зібралась товпа женщин і дітей. До них підійшов 14-літній хлопчина і зміривши Найта очима з гори до низу, сказав: — "Ваш тип не є російським".

"Ні — відповів Найт. — "Я родив ся в Англії, а тепер живу в Канаді". — "Я бачу, що ви не є тип Росіянина". — "Говорив сей хлопчина дуже добре по англійськи, тому Найт почав його розпитувати. — "О, у нас в школі учать ріжних мов", — відповів хлопчина. — "Я говорю добре по німецьки, не так добре по французьки" — і обернувшись до Найтового товариша запитав, звідки він. — "З Америки", — відповів той. — "З Канади, Заучених Держав чи з Мексики?" — допитував ся хлопці. — "Ми всі ті краї називаємо "Американкою", — відповів знова Американець. — "О, так" — сказав хлопці, — "я знаю все про ваш пан-американський імперіалізм".

Говорячи про школи в Росії, т. Найт сказав, що в школах Росії не викхають дитині в голові того, до чого вона не має нахилу. Там дитину інспектують і посилають до такої школи, де дають ся такі предмети, до яких дитина має нахил.

Колі Найт прибув до Москви, він не бачив, щоб "Троцький гонив ся за Леніном по вулиці", як також не бачив ні "китайської армії" ні страйків. Перше, що він побачив, се було те, що на зеланічному двірці селяни спали на підлозі, чекаючи на потяг. А на потяг треба часом жалти по кілька днів, бо транспортція находить ся в ліжнім стані, завдяки зруйнованню контрреволюціонерами, піддержуваними агітаторами, від 1.500 до 2.000 мостів між західними містами і Сибіром. Москва, казав Найт, є прегарним містом. Се є центр, в яким бить ся серце народа. Се є центр революції. Тут були делегати від 47-ох країв, що зіхались на Конгрес ІІІ Ітернаціоналу. Вони зібрались в царській палаті в Кремлі, щобі подискутувати над формою боротьби в цілі повалення капіталістичної системи.

Далше т. Найт говорив про красу та велич тої царської палати, побудованої потом і кровю народа, в котрій тепер засідають представники пролетаріату цілого світа і радять над розбиттям капіталістичних кайдан і освободженем робітничества з капіталістичної неволі.

Цілі століття мордували царі свій народ, щобі побудувати таку палату, а нині там засідають представники російської робітничої класи і радять над вишукаем ліпшого шляху боротьби, щобі положити раз на завсідни кінець експлоататорській системі, радять над еманіпацією робітничої класи. Те, що відбуло ся на тих конгресах, не може бути зметене. Воно започаткувало нову еру.

Говорячи про совітських провідників — Леніна, Троцького, Бухаріна, Каменева, — Найт сказав, що, не зважаючи на свою велику популярність серед світового пролетаріату, вони є свідомі того, що той рух, на чолі котрого вони стоять, є більший чим вони самі. Вони знають, що вони є лише трибами в машині того руху. Найт каже, що він стрічав "більших" людей в їх власних очах серед робітничого руху в Канаді. Соціалістичні провідники є тими людьми, що числять ся з реалізмом, "вони не є тими людьми, що ловлять щось в воздуху, але людьми, котрі знають, що вони повинні мати до діла з існуючим положенем".

"Так, вони великі. Вони тим великі, що репрезентують не тільки Росію, але й стремління робітників цілого світа і стоять далше в боротьбі за революційний пролетаріат цілого світа".

Говорячи в своїй промові про любов російського пролетаріату до Леніна, Найт сказав, що є люди, котрі рад-б його убити і що се їм легко вдало-б ся зробити, бо Ленін ходить по вулицях Москви без жадної охорони, але вони се не осмілюють ся зробити, бо знають, що їх за се чекає. Вони знають, що вони буд-б розірвані на куски на місці. Ніколи за час свого чотиромісячного перебування в Москві Найт не бачив, щоб Ленін появляв ся не-

ред "бунтующею ся товпою" для її успокоєня, як про се часто пише капіталістична преса. "Нехай капіталістичні агенції поширюють безглузді брехні, се суті річи не змінює".

На конгресі Червоного Ітернаціоналу Професіоів були представлені 37 країв, котрі відколотись від Амстердаму. Вони не говорили про полішене платіи та умовин праці. Іх головний ключ: "Світ для робітників".

"Червоный Ітернаціонал Професіоів вже піддержує 20% робітників Великої Британії та близько 50% робітників Франції, і я вірю, що робітники Канади також заявлять ся за ним", — казав т. Найт.

Про голод в Росії т. Найт сказав, що він в своїм життю не бачив еще такого масового голоду, який існує вже там чотири роки. Але російськ-маси зносять його з само-вдреченем, тому що знають, чому і за що вони зносять терпіння. Не зважаючи на своє фізичне ослаблене, робітники йдуть і працюють у фабриках. Бувають часи, що декотрі фабрики перестають на якісь час працювати через фізичне ослаблене робітників. Бесідник сказав, що ніякий край, під ніяким іншим правительством се не толерував би, але сео вимагає революція і тому се положене приймаєт ся в Росії з усмішкою. "Если ви візьмете Росію, ви візьмете найкращу нині річ на світі. Той дух показує, чому Росія сильна. Се є дух Російської Комуністичної Партії".

Додаткові пайки даєт ся дітям, червоноарміяцям і артистам. Жовітри дістають до сичи, щобі бути здоровим фізично. Бо в червоній армії бачуть в Росії оборону революції. Артисти також дістають більше. "Російський народ каже: "Ми мусимо мати своїх артистів". І тому вони дають їм більше поживи".

Колі Найт почав говорити про штуку і музику в Росії, він сказав:

"Я думаю, що розумію ся дещо на музиці. Я бачив кілька опер в Канаді, але ніколи не чув музики, поки я не поїхав до Росії. Я не є в силі висказати сео вам. Если-б ви почули російський хор, російську оперу, або побачили російський балет, то ви побачили-б щось більшого, крашого, ніж ви коли чули, чи бачили в капіталістичній країні".

Російські артисти, каже Найт, котрі мають нагоду виїхати за границю, сео не роблять, а лишают ся в Росії: "Наш народ терпить, — кажуть вони, — і ми також будемо терпіти з ним".

(В приватній бесіді з українськими товаришами т. Найт між иншим сказав: "Товариші! Ви Українці, ви ліпше розумієте російську і українську музику і пісню. Але той хор і ту музику, що я чув в Росії, я ніколи не забуду; я не в силі вам сео розказати. Я був на концерті Шаляпіна. Він співав. Він утомлений, але публіка устроєно йому овацію і викликає його ще раз і ще раз. Тоді він каже, щобі публіка помагала йому співати і сам починає співати "Дубинушку". Тисячна публіка підхоплює... Цілий театр гримить... А коли публіка стихає і Шаляпін знова сам співає тоді нікто не ворухнеть ся, нікто не дихне... Нараз знова гримить голосів... Дальше овації... Публіка кидаєт ся до сцени і стихає руки своєю артистови та обнімає його під звуки "Ітернаціоналу"... Я вам не могу всео розказати, але вірю, що ви мене розумієте...")

"Я говорив вам про червону армію. Позвольте мені сказати еще дещо про неї", каже Найт і починає розказувати про червону армію. Найт прибув до Москви сеічас після відобрання червоноарміяцями Кронштаду від збунтувавших ся контрреволюціонерів. Коли вісти про кронштадський бунт настигли до Москви і видано там відозву, то Москва була готова протягом двох годин. Кожний комуніст, кожний червоноармієць рвав ся до Кронштаду. Кількох бунтівних царських генералів, що служать Совітам, зявляли, що неможли-

вим є взяти Кронштад. Вони бояли ся брати на себе відповідальність за те велике число жертв, яке треба буде положити, атакуючи Кронштад. — "Се-го не можна робити, бо світ назве нас безумними", — казали вони.

"Се були члени комуністичної партії, що пішли першими. — "Кронштад в руках контрреволюціонерів. Хто його від них відбере? Ми відберемо!" — сказали комуністи.

Армію оділи в білу одезу (під краску снігу) і з карабінами проти величезних армат найсильнішої кріпости рушили до атак. Сотками і тисячами гинули комуністи-червоноарміяці, коли їх замітали з Кронштаду і розпочали проти них огонь з армат. Трупами вкрили дід. Убито 14 фотографістів фільмових образків, які фотографували бій для соціалістичних театрів. І Кронштад зівстав взятий, бо він був конечний для революції, як сторож Петрограду. На вулицях Кронштаду царські генерали на колінах цілували совітський прапор. Такою є червона армія, якою командують молоді люди від 22 до 30 літ віку. Если капіталістична класа заатакує російську революцію, то за життя кожного совітського жовітра вона мусить заплатити своїм життям. І вона змушена буде йти через трупи мільонів Росіянів.

"Росія терпить голод і холод, терпить не тільки за себе, але і за вас, товариші", — сказав Найт. — "Вона несе жертви і еще понесе за вас. Сила Росії — є ваша сила. Що ви даєте тепер Росії, то ви не даєте її, ви лише відплачуєтесь. І в день вашої боротьби Росія буде з вами. Росії тепер потрібна ваша поміч. Вона заплатила дорого, Чи вона заплатила се надармо?" — таким запитом закінчив т. Дж. Найт свою промову.

З ТАБОРУ В СТШАЛКОВІ.

Табір в Стшалкові се окреме місто, в якому находить ся інтерновані Галичани, Придніпрянці та більшовицькі полонені.

Між інтернованими Галичанами є один, називимець Болнар, який єднить тут з жіночкою і 8-ма дітьми, з яких наймолодше числить, всего 6 років життя!

Петлюровичів, старшин і козаків находить ся тут до 3 тисяч, більшовицьких полонених до 6 тисяч.

Всі інтерновані і полонені коротають свої дні в дуже прикрій відносинах. Іх одіж обдерта і обшарпана, обува ледви держить ся ніг, а харчі неможливі до їди, а при тому недостаточні. І так на снідане дістаєт ся чорну буракову кашу без цукру, на обід і на вечеру якусь гальонзупку, омашену оліїом, часами кусничок якогось фляка або оселедця; червтка хліба доповнює сю "поживу".

Старшини мають кращій харч, а є і такі, що мають до сичи грошей, отже дають собі раду.

Надзір табору є в польських руках, але крім сео петлюровичів мають свої контрорзвідки, які нищпорять між козаками і доносять про найменший "неблагонадійний" рух.

Настрій серед козацтва переважно такий: як найкорше вирвати ся з сео пекла і яким би то не було способом дістатися домів. Все те, що пишуть деякі газети, будутьби козаки хотіли бити ся — се блага, а всякі "заяви" проти Радяньської України фабрикують ся деякими старшинами. І горе козакови, який не підписав би свій "заявою".

Стан облоги в Бесарабії.

В Кишиневі пороздіплювано приказ команданта 3. корпусу генерала Ружинського. Після сео приказу в Бесарабії заведено стан облоги.

Смерть Гуковського.

Дня 6. вересня помер комуніст Гуковський, бувший комісар фінансів і представник соціалістів в Естонії.

БОТЬ ТРЕВОГУ!

В повітрі пахне порохом. І над границною межею, встаючі над крутими берегами Дністра на щось заносить ся. Наче в чотирнайцятому році по сараєвських стрілах, атмосфера тяжка, кожний чогось очиде і в кожного на устах се таємниче і так страшне слово: війна!

Промовляє за сим і проти-більшовицький, воєнничий тон цієї буржуазної преси і вісти, які розтрубають ся преса про положене в радянських республіках Сходу, про приготуване і недалекий вибух загального повстання на Україні, про громаджене війська по обох сторонах Дністра, про таємничу поїзку Петлюри, про працю його прихильників в Румунії і т. д. Всі ці вісти, більше або менше правдиві, вказують на одно, що се не пусті алярми, але признаки якоїсь акції, закроєної на більшій скалю, про яку найближчі місяці повинні принести нам винысене.

"Капітал і буржуазія можуть справляти свято небувалої ще в їх історії перемоги!"

Так ликує буржуазний письменник на сторінках "Української Трибуни". Заносить ся просто від радости, бо бачить, як мільони населеня Росії і України примиряють з голоду, що наслідком елементарних нещастя положене зневаженню ним радянської влади стало скрутнішше і на сій підставі буде в своїй уяві доконалим факт, що "більшевизм уже нема", а як є, то за місяць, два його не стане.

Скрізь брязкіт острого і шабель Скрізь штучно творить ся воєнний запал, а щоби його скріпити, видумують ся такі вісти, від яких моторошно робить ся на душі.

Війни хоче пліній реакційний захід. Війни хоче підпадаюча буржуазна Франція і тільки завдяки її так побрызкують оружем опереткою герої з під Крайови до Букаршуту. Війни хоче збанкрутований тарнівський "центр".

Бо, по їх думці, більшовики над берегом пропасти, там голод, анархія, безлад. Тому тепер найкращий момент, щобі вдарити за один махом звалити зневаженнюний лад.

Завезити ся на воєну заверуху, не кривить ся з тим польський часописи. Головною енцицька преса, ворожо настроєна до політики Бельведеру, чад від часу приносить дуже цікаві ревелції. Для нікого сьогодні вже не тайна, що йдуть приготування. Від ноги до голови узброюєт ся російський контрреволюційний табір на території Болгарії, його сліди йде петлюрівський табір в Польщі і в Румунії.

Головну ролю має відіграти Румунія. Вона перша має владити на Україну, а за нею потягнуть петлюрівські трабанти, щоби се раз зробити державничий експеримент, Україна мала би се раз спалхнути вогнем, се раз мала би стати тереном війни, се раз мала би відчуту ступу наїздника.

Румунія — країна найбільшої реакції та контунерії, держава боярського наслідія і національного поневолення мала би за завдане помогти укріпленню демократичну українську державу.

І болочке і смішне. Тільки побажати У. Н. Р. у виборі союзника. Таке вже її щасте, що завжди вона спираєт ся на державу, яка не може числитися на симпатії українського населеня, бо своїм повеленем до України в своїх границях уже давно показала своє властиве обличчє.

Та се не перешкадає українському протирадянському табору одушевляти ся і з легким сердцем забуваєт він, що ним увиде в межі України, на чийх багнетах він буде свої нещадніми плани. Впрочім треба шанувати засаду: "Хоч би з чортим лиш би проти більшовицьків". Нехай се будуть і Румунія, які майже знищили українську буквинську землю, які насильно румунізують українські повітї Бесарабії, все се річи другорядної ва-

ги, коли йде про усуненє радянської влади. Також байдуже, які плани матимуть Румунія, зачинаючи війну з більшовицькими, бож прецінь для гарних слів не стануть воювати.

Нова авантура перед нами. Не хоче її ні населєне Польщі, ні Румунії, а тим більше України. За те хоче її капіталістичний табір і ціла західно-європейська реакція.

Та війна приносить ріжкі несподіванки... ("Вперед").

НОТА ЧІЧЕРІНА.

Дня 10. вересня с. р. одержав польський представник Філіпович в Москві ноту, як відповідь на закиди уміщені в недавній ноті польського міністра закордонних справ.

Зараз на вступі поклакуєт ся Чічерін на свою ноту, виславну польському урядови ще 4. липня с. р. і на закиди уміщені в ній в справі акції Б. Савінкова на терені Польщі каже, що тоді совітський уряд порішив залишити всяку полеміку, бо думав, що польський уряд сам положити кінець тій акції.

Тепер одначе бачить, що помилув ся, бо акція Савінкова і далі не зліквідована, а навіть се більше оживлена.

В контакті з польською владою відбуваєт ся дід рух білогвардійських банд в напрямі совітської границі, крім сео совітський уряд Росії має членені документи на стверджене, що сей рух відбуваєт ся за рамени "Всеросійського Комітету союзу національної оборони батьківщини і свободи" при сівдівляю П. відділу польської армії.

На доказ контакту між польською владою і організаціями Савінкова нота подає деякі документи, а саме лист майора з П. відділу генерального штабу "Кешковського до Б. Савінкова і Савінкова до Кешковського. Оба вони мали окремі криптоніми, а лист заносив поручник Мисловський. Тут наводить нота зміст деяких листів.

Наслідком сео совітський уряд Росії приневолений знову домагати ся негайно усунути з польської території цілої сеї організації, а одночасно заявляє, що він готов зі своєю стороною усунути всі ті факти, про які згадає польська нота, о скільки вони правдиві.

Всі конкретні факти, на які покликуєт ся нота польського уряду, а передовсім домагана в справі Закордату, відноситься ся до Радянської України і на ті закиди вона сама дасть відповідь.

Іменем совітського уряду заявляє Чічерін, що він ні грошми ні иншими средствами не піддержує жадних організацій, які мають зробити переворот в Польщі. Совітський уряд заперече, що його органи видають брошури і прокламації проти Польщі, та що в Росії формулюють ся протипольські відділи.

Далі нота підністоєт закид, що вже труднощі, які є при винімі полонених, є тільки провинною Польщі, що з більшовицькими полоненими в Польщі зле обходять ся, що найстрашніші річи діють ся в таборі в Стшалкові, де протягом 2 літ з числа 13.000 полонених померло 6.000.

При кінці ноти находимо увагу, що "уряд Польщі не повинен думати, що теперішня голодова катастрофа зменшила відпорну силу Соціалістичної Росії на всі зовнішні заговори. Російський уряд чекає, що польський уряд приступить до дьявольного виповненя трактату.

Монархисти в Австрії і Угорщині стремлять до перевороту.

"Narodni Listy" доносять, що монархисти в Австрії і Угорщині стремлять до використання заворушень у західній Угорщині в цілі монархичного перевороту. У Вінерштадт ідуть переговори сторони Кароля. Зорганізовані робітники хотіли настати на Вінерштадт і розбити переговори, але жандармерія не допустила до сео.

АГЕНТ ПЕТРУШЕВИЧА.

(Домиса з Чехословацким до "Нашої Правди".)

В "Нашій Правді", число 9. писано про Мартинця, як він видавав стрільців польським білогвардійцям на тортури. Тут ми хотіли-б еще подати деякі відомості про сього агента Петрушевича, може тоді яснійша стане роля самого Петрушевича.

В робітничій сотні в Клякочеві коло Михаловиць Мартинець перебрав команду над сотнею. Тут він так хазяйнував, що наробив догву на 9.900 К. в харчах. Потім зарядив примусове стягане з льонів стрілецьтва гроші на суму 20.000 К. З харчів і з инних ошадностей була готівка 45.000 К. Ошадностей за сіно і дрова було 7.000 К. На виплачувано відвоз заощадн. 4.700 К., які не виплатив цивільному населєню.

З висше наведеної квоти 20.000 К. частка виплатив стрільцям. Решта всі инші гроші лишались при ньому. Рівно-ж забрав він читальний грощи.

В осени 1920 р. приділено його як команданта до б. роб. відділу в Білій Церкві. Тут цілий час нічого не старав ся о людей, лише старав ся секувати ріжними способами. Тут також одного відісано по його протекції за границю до польської тюрми. Тут невідомо, відки в нього набиралось стільки цукру, що аж переселив орданомом за границю до Румунії і там продавав, а люди каву мусіли пити без цукру.

Цікаво додати, що сей пан четар Мартинець в дійсности є переконаний прихильник польської шпихти. Він збираєт ся вже вертати до Галичини, де вже підшукує собі для купівлі якусь "реальність", за яку тепер може виплатити, бо назбирав досить з "найменшого брата".

Можє через се він веде свою "подітку" серед стрільців, яким він подає до відіма, що як не заприсяжемо Польщі та не перепросимо, то на тім зле вийдем. А тимчасом він уже підлабузнюєт ся до польських катів і проголосив у себе дома польську мову рідною.

Будучи таким ретельним слугою польської шпихти й Петрушевича, пан Мартинець старает ся за всяку ціну набирати трофеїв. Він арештовує стрільців і підстаршин, відіснає до границі і передає до рук польських жандармів. Се його робота ведесть систематично. Кілька осіб із тих людей тутка недавно втікли з тюрми і казали, що Подляки забили се одного на смерть. А коли Бенеш закруктив переговори з Польшею, то Мартинець єще більше постарав ся спроваджувати людей за границю.

Так на нашій крові і здінях наших пани Мартинці доробляють ся собі, чого хочуть. Кружок стрільців.

Англійські робітники опановують фабрики.

Робітники в Бруро переняли на свою власність млини і пекарні. Стало ся се так: Підприємці позбавили праці двох робітників. Коли праці робітничі домагались прийняти сих двох товаришів назад, підприємці припинили в пекарні і млині всяку працю. Тоді робітники переняли сі фірми в свої руки і почали роботу. Хліб зараз подешевів о черту пенса. Продукція збільшила ся і можна було приймати нових робітників. На брамі вивішено таку напись: "Млини робітничих рад, що продукують хліб безкорисно". На головній брамі прибито инший напись: "Млини і пекарні є тепер власністю робітників. Магазины хліба і муки знову відкриті для продажі. Ми надіємо ся, що ціни будуть дальше спадати і що ми доведемо до упадку спекуляції".

Чеські лікарі для Росії.

В Празі організовано комітет чеських лікарів під проводом д-ра Адіса Масарикова, в цілі несеня помочі Росії.